

**VRIJESCHOLEN
MET
COMBINATIEKLASSEN**

Oosterbeek, 19-03-'99

Project 2000 verwerkt voor combinatieklassen.

© Gerard Reijngoud, Begeleidingsdienst voor vrijescholen

Deze brochure mag niet zonder toestemming van auteur of Begeleidingsdienst worden gekopieerd.

Begeleidingsdienst voor vrijescholen

Hoofdstraat 14B

3972 LA Driebergen

Vrijescholen met combinatieklassen

Inhoudsopgave	blz
1 Inleiding	4
2 Onderwijskundige aandachtspunten voor de vrijescholen	5
3 Visie	6
4 Het organiseren van het onderwijs in combinatieklassen	7
5 Het ordenen van de onderwijsinhoud voor combinatieklassen	9
6 Kleuterklas(sen) van een school met combinatieklassen	14
Tenslotte	15

COMBINATIEKLASSEN

1 Inleiding

A: Hoe het was.

Vanaf augustus 2000 zijn de laatste zevendeklassers van de onderbouw verdwenen. Daarna tellen alle onderbouwen slechts zes leerjaren. Alleen die leerlingen die onze bovenbouwen bezoeken kunnen het complete vrijeschoolleerplan van kleuterklas tot en met klas twaalf genieten.

Voor alle scholen betekent dat kijken naar de invulling van de onderwijsinhoud en naar het personeelsbeleid.

Voor de scholen met combinatieklassen is de overgang van de zevenklassige naar een zesklassige school extra lastig.

Een zevenklassige gecombineerde onderbouw zag er als volgt uit:

Een losse klas 1,

Een 2/3 combinatie,

Een 4/5 combinatie,

Een 6/7 combinatie.

Het jaar erop zag de school er als volgt uit:

Een 1/2 combinatie,

Een 3/4 combinatie,

Een 5/6 combinatie,

Een losse klas 7.

In beide gevallen kon een college met vier onderbouwleraren het gehele onderbouwonderwijs verzorgen.

Hoe is het nu?

Een losse klas 1,

Een 2/3 combinatie,

Een 4/5 combinatie,

Een losse klas 6.

Het jaar erop:

Een 1/2 combinatie,

Een 3/4 combinatie,

Een 5/6 combinatie.

Het ene jaar vier leraren onderbouw. Het jaar erop drie leraren onderbouw. En die afwisseling is dan structureel. Dit model levert grote financiële en even zo grote personeelsproblemen op.

B: Hoe is dit probleem op te lossen?

Het antwoord kan kort zijn:

Afstappen van het idee dat een leraar met zijn klas meegaat van klas 1 tot en met klas 6. Accepteren van het idee van vaste leraren voor klas 1/2, klas 3/4 en klas 5/6. Dat betekent dat de kinderen per twee jaar een andere leraar krijgen en dat om het andere jaar de klas van samenstelling verandert.

Een kort antwoord dat ongetwijfeld een massa vragen, bedenkingen en bezwaren naast pertinente afwijzingen oproept.

Gedachten als:

- 'Een leraar moet toch met zijn klas mee vanaf klas 1.
- Je laat daarmee wel een kenmerkend uitgangspunt van de vrijeschoolpedagogiek los.
- De kinderen gaan een heel andere relatie met de leraar aan, als iedere twee jaar een ander de klas gaat leiden.
- De samenstelling van een klas om het jaar veranderen, leidt niet tot de saamhorigheid en de gewenste klassengeest die wij voorstaan.
- Het innerlijk verdiepen in de pedagogische vraag van het kind komt hiermee toch wel erg onder druk te staan.'

Het spreekt vanzelf dat kritische vragen opkomen als men een weg wijst die tot voor kort eigenlijk ondenkbaar was, maar...

Als wij kijken naar de ontwikkelingen die in de hele vrijeschoolbeweging plaats vinden en dan in het bijzonder letten op de pedagogische vragen die de scholen met combinatieklassen dienen op te lossen, dan kan het genoemde antwoord misschien zelfs tot enthousiasme leiden.

2 Onderwijskundige aandachtspunten voor het vrijeschoolonderwijs

A: De onderwijskundige vraagstukken waar de vrijeschoolbeweging antwoord op dient te geven zijn de volgende:

- De kunst van het differentiëren.
- Zorgverbreding aan de individuele leerling in de klas tijdens de reguliere lessen.
- Zelfstandigheid en het dragen van verantwoordelijkheid voor het eigen leerproces van en door de leerling.
- Schoolafstemming over onderwijsdoelen en de criteria volgens welke zorgverbreding in een klas wordt ingezet.
- *Gedeelde autonomie van een leraar en bijvoorbeeld de Intern Begeleider (IB'er) in de klas.
- De basiswerkvorm van ons onderwijs wordt meer en meer individueel gericht, het klassikaal onderwijs is een bijzondere werkvorm. Op veel scholen is dat nog andersom.

3 Visie

A: De kleine schoolgemeenschap.

Saamhorigheid van leraren met elkaar en leerlingen uit diverse klassen met elkaar is over het algemeen op kleine scholen, waar men elkaar veel vaker tegen komt, groter dan op een grote school waar de klassen zo groot zijn dat de leraren soms nauwelijks de kinderen uit de andere klassen kennen. De bestaande saamhorigheid in een kleine school kan betekenen dat alle leraren zich zo bij alle leerlingen betrokken voelen, dat het te vergelijken is met de enkele leraar en zijn klas op een grotere school. Ook zullen op een kleine school de leraren in alle klassen lesgeven, zodat de betrokkenheid niet alleen gevoed wordt vanuit omgangsgedrag van het kind maar ook vanuit het leer- en werkgedrag van het kind. Vaste leraren voor de kleuterklas, klas 1/2, 3/4 en 5/6 zijn vanuit dit gezichtspunt denkbaar.

B: Vakbekwaamheid en zorgverbreding.

Leraren die een aantal jaren vaste jaargroepen begeleiden worden meer en meer gespecialiseerd in het vakbekwaam leiden van de klassen 3/4, 1/2 of 5/6.

Ook de kennis en het kunnen vinden en toepassen van het remediërend materiaal voor zorgkinderen zal, doordat een leraar zich langer met eenzelfde leeftijdsgroep bezig houdt, effectiever en intensiever zijn.

C: Het gevoel van leraren immer te kort te schieten.

Dit gevoel blijft, maar wordt wel teruggebracht tot aanvaardbare proporties. Door de meerjarige ervaring van de leraar in dezelfde jaarklassen groeit de zekerheid in het pedagogisch/didactisch handelen waardoor de slopende onzekerheid van 'Zou ik eigenlijk niet dit of dat...' afneemt of verdwijnt. Het les voorbereiden zal doelgerichter effectiever en daardoor minder afmattend zijn.

D: Het minder leraarafhankelijk functioneren van de kinderen in les- en leersituaties.

In een combinatieklas wordt van alle kinderen zo wie zo gevraagd meer zelfstandig te werken dan van kinderen uit niet gecombineerde klassen. Als in zo'n klas dan ook nog gepaste aandacht besteed wordt aan de zorgkinderen, is het vanzelfsprekend dat de kinderen tijdens de effectieve leertijd weten wat er van hen verwacht wordt en zich daar ook naar gedragen.

E: Goede verhouding tussen individueel en klassikaal gericht onderwijs.

In de school met combinatieklassen wordt van klassikaal onderwijs pas gebruik gemaakt als het klassikale een pedagogisch/didactische meerwaarde heeft boven het individueel gerichte onderwijs. Klassikaal onderwijs is zinvol bij recitatie, verhaal vertellen, zang en instrumentale muziek, groepsinstructie, klassengesprek, toneel en jaarfeestvieringen. Hoofdzakelijk is het onderwijs echter individueel gericht. De zelfstandige leerling weet wat van hem verwacht wordt, hij weet waarom hij doet wat hij doet. Hij weet waar en hoe informatie over een opdracht is te krijgen, waar de materialen liggen en het werk gelegd moet worden en wat vervolgens aan de beurt is.

Als de visie die ten grondslag moet liggen aan het werken in combinatieklassen duidelijk is, kunnen wij ons richten op de twee belangrijkste vragen:

* Hoe organiseer je het onderwijs in klas en school?

* Wat is en hoe bepaal je de onderwijshoud in de diverse klassen?

4 Het organiseren in klas en school van het onderwijs in combinatieklassen

A: Het klassenmanagement.

Goed klassenmanagement hangt af van een aantal factoren:

A-1: Inrichting van het lokaal (bankjes en kasten), voldoende leermaterialen en verbruiksartikelen, alles makkelijk toegankelijk voor leerling en leraar.

A-2: Gewoonten en routines in de klas. Soorten werkgedrag en omgangsgedrag die een leraar zijn klas laat eigen maken om daardoor het onderwijs beter aan te kunnen sturen.

A-3: De lesorganisatie van het activeren voorkennis, via instructie, geleid oefenen en individueel oefenen naar toepassen, verwerken en exploratie.

A-4: Organisatie van de hulp aan zorgkinderen binnen de klas.

A-5: Het administreren van de vorderingen van de kinderen.

A-6: Het administreren van de handelingsplannen voor zorgkinderen.

B: Schoolmanagement.

Goed schoolmanagement zorgt ervoor dat afgestemd een aantal onderwijsinhoudelijke zaken en contacten met de buitenwereld (SWV, ouders, inspectie, vrijeschoolbeweging, Begeleidingsdienst enzovoort) verzorgd worden.

De schoolafgestemde afspraken en beleidsstukken worden gebundeld in het document 'Kwaliteitszorg'.

B-1: Schoolafstemming over bijvoorbeeld het te hanteren handschrift, de soort pen die de leerlingen gebruiken en de soort oefenschriften, maken een school effectiever doordat zowel leraar als leerling weet wat van hem verwacht wordt.

B-2: Tweemaal wordt er jaarlijks getoetst voor de vakken rekenen, lezen en taal.

B-3: Jaarplanning maakt van alle klasoverschrijdende activiteiten een hanteerbaar en daardoor bestuurbaar schoolafgestemd geheel. Voorbeeld: In week 8 en 44 wordt op rekenen, taal en lezen getoetst. In week 9 en 45 worden de toetsresultaten ingeleverd. In week 10 en 46 worden de handelingsplannen opgesteld. In week 11 en 47 worden kinderen en ouders geïnformeerd. In week 22 gaan alle klassen op schoolreis. Enzovoort.

B-4: Wij maken voor de RT o.a. gebruik van de Walkman (voor het lezen) en Cd-rom (voor spellingstraining en rekenstraining).

B-5: Maandelijks worden de leerlingendossiers bijgewerkt en aangevuld in het schoolafgestemde centraal geadmistrreerde LVS.

B-6: Tweemaal per jaar krijgen de kinderen een overzicht van de schoolleerontwikkeling. In week 5 een kort overzicht over de vakken rekenen, lezen en taal. Aan het eind van het jaar, week 26, het getuigschrift waaraan een doelenkaart is toegevoegd. Op de doelenkaart staat vermeld welke onderwijsvaardigheden aangeboden en geleerd zijn. Voorts wordt aangegeven in hoeverre het kind de doelen heeft gehaald. Voor een kind dat moeite had met halen van de doelen dient aangegeven te worden welke hulp is gegeven en wat daarvan de opbrengst is geweest. Voor de kinderen die moeilijker leerstof kregen aangeboden dient die verrijkingsstof te worden vermeld.

Klassen- en schoolmanagement houdt meer in dan de hierbovengenoemde aandachtspunten. Als aandachtspunten voor een school met combinatieklassen zijn de genoemde onderwerpen echter het meest relevant.

Voor meer informatie over klassen- en schoolmanagement: 'Map kwaliteitszorg'

Uitgegeven door de. Begeleidingsdienst voor vrijescholen

5 Het ordenen van de onderwijsinhoud voor een school met combinatieklassen

Algemeen:

Men dient zich terdege te realiseren dat in een school waar een leraar een vaste combinatieklas 1/2, 3/4 of 5/6 leidt de klassensamenstelling per jaar wisselt. Dit betekent onder meer dat men de aangeboden stof moet spreiden over twee jaar, wil men een klas niet opzadelen met hiaten of doublures van vertel- of leerstof.

A: Vertelstof

A-1: Een voorbeeld:

Voor klas 3/4 staat in het leerplan vertelstof uit het Oude Testament en Noorse Sagen. In de klassieke school met een combinatieklas vertelde men een jaar lang OT-verhalen vanaf februari in de 2/3e klas t/m februari in klas 3/4. daarna begon men met de Noorse Sagen. Zo gaat dat niet meer. Een kind dat in de 3e in de klas komt blijft twee jaar in de klas en in die twee jaar moeten het OT en de Noorse Sagen aan de orde komen. Hoe? Voor het gemak noemen wij uit de diverse klassen een leerling bij naam: Erica zit in de eerste klas, Theo zit in de tweede, Diederik zit in de derde, Valentine zit in de vierde en Victor in de vijfde.

Diederik en Valentine luisteren van augustus tot januari naar het OT (bijvoorbeeld de Schepping, Adam en Eva, Henoeh en Noach), daarna verhalen over Noorse helden (de Rijnsagen, Beowulf).

Het jaar daarna is Valentine naar de 5e klas van Victor en bij Diederik is Theo aangeschoven. De vertelstof begint weer met het OT maar nu andere verhalen dan het jaar ervoor. (als voorbeeld Abraham, Isaäk, Joseph, Mozes, David, Saul en enkele figuren uit Richteren) In februari weer vertelstof van de Noorse Sagen (Schepping, Odin Thor, Loki).

Het volgende jaar als Erica en Theo de 3/4 combinatieklas vormen vertelt de leraar de verhalen weer zoals hij dat twee jaar terug deed. en daarmee is de cirkel rond.

De vertelstof wordt verdeeld in vier blokken, twee blokken OT en twee blokken Noorse sagen. Twee blokken worden per jaar verteld.

Deze systematiek garandeert dat de kinderen in klas 3 en 4 de geëigende vertelstof krijgen aangeboden, dat er geen doublures of hiaten voorkomen en dat de leraar een overzicht krijgt, dat rust geeft in de voorbereiding.

Het een en ander betekent echter wel dat kinderen soms de verhalen niet meer chronologisch krijgen aangeboden: bijvoorbeeld het ene jaar de verhalen van Mozes en pas het volgend jaar de verhalen van de Schepping. Als wij er voor zorg dragen dat onze vertellingen op zich een sterke innerlijk samenhang vertonen en een sterke imagatieve werking hebben, beeldend zijn, dan speelt chronologie een ondergeschikte betekenis.

De leraar in klas 1/2 en 5/6 kan zelf ook vertelstof ordenen en spreiden over twee jaar.

Houd er rekening mee dat ieder jaar uw klas weer een jaar jonger is, pas daar uw toon en beelden op aan.

Het spreekt vanzelf dat kleine varianten in de vaste 'vier-blokken-opbouw' mogelijk zijn. Als men de hoofdlijn maar vasthoudt.

B: Periodeleerstof

B-1: Lesvorm meer individueel gericht dan klassikaal.

In een schooljaar kunnen 13 perioden van 3 weken worden gegeven. Handig is om in een gecombineerde klas altijd dezelfde periode te geven. Men geeft of rekenen, taal of een zaakvak. Inhoud en niveau van de perioden zullen in een combinatieklas niet gelijk zijn. De klassikale werkvorm waarbij de kinderen luisteren naar de instructie en vervolgens aan het werk gaan is dan ook minder geschikt voor een combinatieklas.

Naast de twee bekende groepen in een gecombineerde klas is er altijd ook de groep zorgkinderen. Dit betekent dat men te maken heeft met een klas waar drie keer instructie moet plaats vinden wil iedereen effectief, dus zinvol, kunnen werken.

In een combinatieklas is het vanzelfsprekend dat een leerling zelfstandig werkt.

Dat betekent ook dat een leerling veel schriftelijk werk verricht.

De instructie die men aan de drie groepen geeft kan niet meer op de klassieke frontale manier van lesgeven.

Het hoofdonderwijs kan er als volgt uit gaan zien:

De leraar activeert de voorkennis van alle kinderen, hij staat frontaal voor de klas. Dit duurt ongeveer drie tot vier minuten. Daarna weet iedereen weer wat gisteren gedaan is en men gaat allemaal aan het werk. Dat werk ligt voor de drie groepen klaar.

Vervolgens gaat de leraar met één van de groepen aan de instructietafel zitten en geeft instructie over het nieuwe onderwerp, de gemaakte fouten of iets anders. (De instructietafel bestaat uit een tweetal aaneengeschoven schoolbankjes waar om de kinderen in een groepje naar uitleg van de leraar kunnen luisteren.)

De instructie duurt 5 à 6 minuten, daarna volgt het met elkaar maken van één of meer opdrachten. Vervolgens gaan de kinderen op hun eigen plaats zelfstandig individueel aan het werk. De leraar heeft de instructie gegeven met een zachte stem om de rest van de klas niet te storen en verder kan hij aan de instructietafel op een papier zijn instructie verduidelijken. De leraar heeft vooraf ook op het bord verduidelijkende informatie geschreven, hij wijst daar de kinderen op.

Als de eerste groep rustig aan het werk is kan de tweede groep bij de instructietafel komen. Tenslotte de derde groep.

B-2: Organisatie.

Deze vorm van lesgeven is voor een klas die het gewend is aangenaam. Het blijft rustig in de klas en de leraar heeft aandacht voor iedereen, vooral als hij daarna ook nog rondes loopt.

De rust in de klas en de rust van de individuele kinderen zal toenemen naarmate het gedrag van de leraar meer voorspelbaar wordt. De leerling weet dat als hij zich aan de regels voor het werkgedrag houdt, de leraar alle kinderen, inclusief hemzelf, kan helpen. Dit model eist van een leraar niet alleen een goede inhoudelijke lesvoorbereiding, maar vooral een goede organisatorische. Liggen de blaadjes klaar? Staan de opgaven op het bord? Heb ik kopietjes genoeg voor mijn zorgkinderen? Heb ik werk klaar liggen voor de kinderen die als eerste klaar zijn? Weten de kinderen ook dat zij als zij klaar zijn een tweede werkje moeten doen?

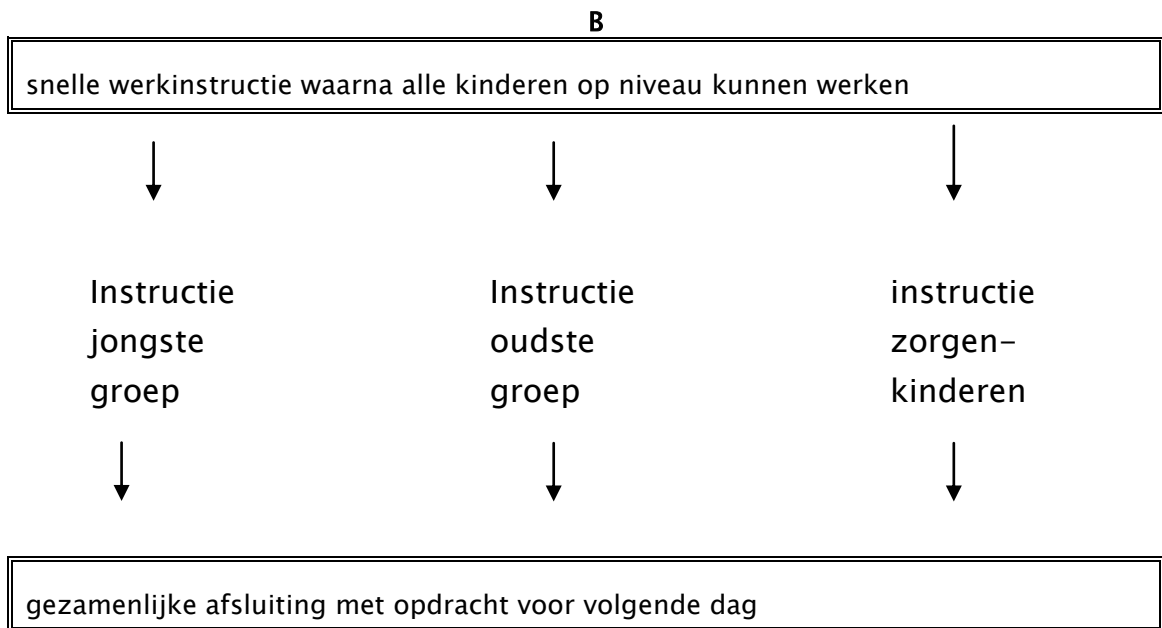
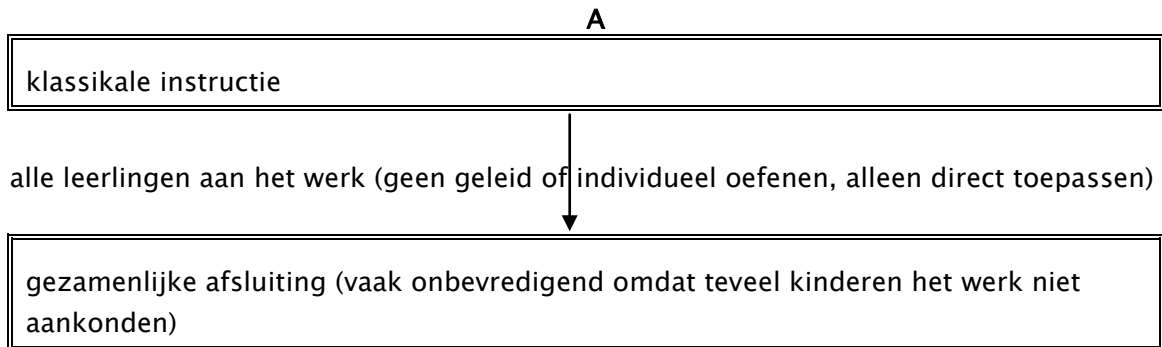
Goed leraarschap heeft betrekking op inhoud en organisatie.

Het onderwijs zal meer kindgericht worden en minder presentatiegericht zoals voorheen,

waarbij de les er wel glanzend uitzag, maar waarvan men aan de effectiviteit kon twijfelen.

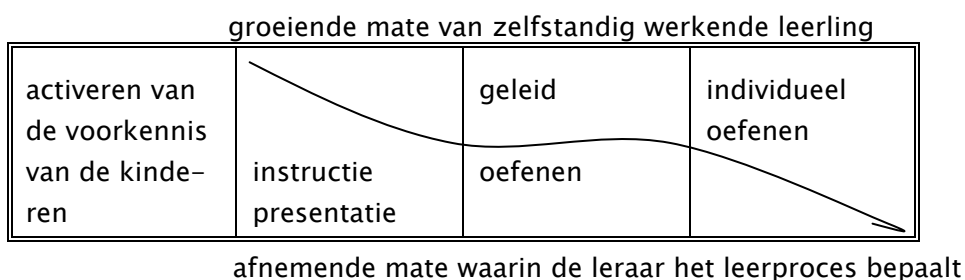
B-3: Lesschema's.

De onderstaande lesschema's spreken voor zich:



C

Dit is het model van de directe instructie waarin het er om gaat de leerling zo snel mogelijk zelfstandig te laten werken en de verantwoordelijkheid voor het eigen werk te geven.



B-4: De periodestof van de zaakvakken

Heemkunde, dier-, plant- en menskunde, natuurkunde, geologie, geschiedenis, economische aardrijkskunde enzovoort kan klassikaal gegeven worden aan beide klassen tegelijk. In de verwerking kan men naar klas differentiëren. Ook hier moet net als bij de vertelstof weer de leerstof over twee jaar worden verdeeld.

Een voorbeeld:

In de 3e klas geeft men de perioden 'heemkunde' en 'oude beroepen' (huizenbouw, boerderij)

In de 4e klas geeft men de perioden 'dierkunde' en 'geschiedenis/aardrijkskunde van de streek'.

In de combinatieklas 3/4 geeft men het ene jaar de periode 'oude beroepen' en 'dierkunde'; het volgende jaar 'heemkunde' en 'geschiedenis/aardrijkskunde'.

Het jaar daarop begint men opnieuw.

B-5: Oefenuren.

Het zou prachtig zijn als dagelijks de drie gecombineerde klassen tegelijkertijd, direct na de pauze een oefenuur zouden hebben. De kinderen werken zelfstandig aan het oefenen van tafels, spellingsrijtjes, begrijpende leesopdrachten enzovoort. Eén leraar surveilleert langs de drie onderbouwklassen. De twee andere leraren doen remediërend werk. Iedere dag extra hulp georganiseerd voor de zorgkinderen, in scholen met redelijk zelfstandig werkende kinderen is het een zeer effectieve manier van zorgverbreding.

B-6: Vaklessen.

Voor de vaklessen als euritmie, handwerken, Engels, schilderen enzovoort is het van belang op de wijze de lessen te organiseren zoals in de lesschema's is aangegeven. De vaklessen als Engels zullen met de gebruikelijke klassikale aanpak niet ver komen. Het werken met de instructietafel is aan te bevelen.

Bij euritmie zal de leraar moeten leren groepen van kinderen te kunnen activeren opdat zij gedurende enige tijd zelfstandig oefenend bezig zijn.

Voor de vaklessen handenarbeid en handwerken verandert er niet zo veel. De kinderen zijn daar gewend zelfstandig te werken aan verschillende werkstukken. Het geven van

hulp aan de kinderen moet echter goed georganiseerd worden om lange wachttijden van op hulp wachtende kinderen te voorkomen. In dergelijke gevallen is het klaar hebben van een tweede werkje, waaraan begonnen kan worden als de kinderen met het andere werk vast komen te zitten, een oplossing.

6 De kleuterklas(sen) van een school met combinatieklassen

Algemeen:

In de kleuterklas verandert er niet zoveel denkt men al gauw. Dat is oppervlakkig gezien ook zo. Het onderwijs kan voortgaan zoals het altijd al ging, maar toch zijn daar vlak onder de oppervlakte ook grote veranderingen merkbaar.

A: Schoolafstemming.

A-1: Aannee van kinderen.

Bij de kleuterklas komen de kinderen binnen. Met ingang van augustus 1999 geeft de overheid ieder kind dat de kleuterschool binnenkomt een budget mee om de eventuele zorgverbreding voor het kind te financieren; het zg. 'rugzakje'. Als een school een kind aanneemt betekent dit dat de school het geld incasseert, maar tevens de garantie geeft dat zij de zorg voor het kind aankan. Het aannemen van kinderen was altijd al een belangrijke zaak, maar nu wordt het rechtstreeks gekoppeld aan het financiële beleid van de school. Goede afstemming over waarop gelet wordt bij het aannemen van kinderen, welke afspraken met ouders gemaakt worden, wat de hulp kan zijn die de school kan bieden is van groot belang. Kleuterleidster(s) en onderbouwers moeten deze verantwoordelijkheid uiterst serieus nemen. Als wij in twee of drie jaar een tiental kinderen nadat wij hen eerst hadden toegelaten toch naar het SO moeten verwijzen kan dat de school in grote financiële nood brengen, omdat de school geldelijk aansprakelijk is voor de bestede zorg aan het kind.

A-2: Kleutervolgsysteem (KVS).

Een KVS waar de ontwikkelingsdoelen goed beschreven worden dient als document om de zorgenkinderen in een vroeg stadium te kunnen signaleren.

A-3: Gerichte hulp aan zorgenkinderen.

In de kleuterklas zal de hulp aan de zorgenkinderen georganiseerd moeten worden. Kennis van remediërend materiaal en werken met handelingsplannen voor kleuters wordt voor menig kleuterleidster een nieuwe uitdaging.

A-4: Extra aandacht oudste kleuters.

Door met oudste kleuters extra te werken bevordert men de motivatie van die kinderen en voorkomt dat kinderen zich gaan vervelen en grensoverschrijdend gedrag vertonen.

A-5: Leervoorwaarden.

Aandacht zal besteed worden aan de leervoorwaarden zoals:

Geheugenfuncties,

Het spreken in complete zinnen,

Corrigeerbaar zijn op leer- en omgangsgedrag,

Ontluikende geletterdheid,

Ontluikende gecijferdheid,

Begrijpend luisteren, enzovoort

Zie voor meer hierover het Kleutervolgsysteem van Greet Crum/Marijke v. Driel (Begeleidingsdienst) en Leesonderwijs op Vrije scholen van Gerard Reijngoud (uitg. Pentagon).

Tenslotte

Natuurlijk zijn er nog andere mogelijkheden denkbaar en haalbaar om klassen te combineren. Bij iedere systematiek dient men zich echter te realiseren dat het pas lukt als men ook wil accepteren dat men daarvoor een prijs betaalt. Iets anders wordt lastiger te realiseren; een dierbare verworvenheid moet worden opgegeven.

Als men dat onder ogen wil zien is het kijken naar andere mogelijkheden voor combinatieklassen zinvol.

Een voorbeeld: Twee scholen met combinatieklassen in een bepaalde regio besluiten samen te werken. Nu kunnen de leraren weer met de klas mee van 1 t/m 6. De ene school heeft het ene jaar 3 onderbouwers in dienst, het andere jaar 4. Voor de andere school geldt hetzelfde, maar in omgekeerde volgorde. Door de samenwerking tussen de scholen kan alles redelijk eenvoudig gefinancierd worden. Wat is de prijs van deze opvatting? Als je zes jaar op de ene school gewerkt hebt werk je daarna op de andere school. En wil men dat ook? De onderwijsdoelen en de sturing op onderwijskwaliteit van bijvoorbeeld leerlingenzorg, gebruik van ICT-materiaal, de mate van zelfstandigheid van de kinderen van beide scholen moet min of meer gelijk zijn wil men een evenwichtig onderwijsaanbod voor ouders, kinderen en leraren kunnen garanderen. De praktijk laat zien dat scholen hoewel zeer dicht geografisch bij elkaar zo'n beleid moeilijk kunnen verwezenlijken door de soms totaal verschillende contexten waarbinnen zij opereren.

Volgens welk model men ook de school met combinatieklassen ordent het gaat er om de consequenties duidelijk te maken en vervolgens schoolafgestemd aan te pakken. Al te vaak kiest men voor een model zonder voldoende over de consequenties nagedacht te hebben. De werkelijke inhoudelijke en organisatorische invulling van het model geeft men dan in de handen van de individuele leraar. Die leraar is in zo'n situatie niet te benijden, hij moet voortdurend op volkomen onverwachte momenten beslissingen nemen en keuzes maken. Daardoor ziet de werkelijkheid op scholen er soms zo anders uit dan het beeld waarmee de school zich presenteert op open dagen en ouderavonden. Zo'n school neemt maatregelen achteraf, reageert als het ware per definitie curatief, nadat men zijn neus stootte of een ouder kritiek heeft over het begeleiden van zijn kind. De druk op de individuele leraar is in zo'n situatie onaanvaardbaar groot.

Goed onderwijs heeft beleid dat vooruit denkt. Goed beleid voorkomt moeilijkheden.

Goed onderwijs heeft een beleid dat preventief werkt.

Deze brochure wil een bijdrage leveren aan het verzorgen van een preventief schoolafgestemd beleid voor scholen met combinatieklassen.